

Комаринська Ю. Б.,

кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри криміналістики
та судової медицини Національної
академії внутрішніх справ

ПОТРЕБА СТВОРЕННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ КЛАСИФІКАЦІЇ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ДОМАШНІМ НАСИЛЛЯМ

У теорії пізнання і методології наук процедуру розчленування системи на відповідні підсистеми зазвичай називають класифікацією, а виділені в результаті компоненти – класами. Класифікаційна робота допомагає виявити в досліджуваних об'єктах найбільш характерні ознаки, їх повторюваність, встановити певні закономірності та особливості об'єктів і на цій основі обґрунтувати вибір цілей, методів їх обробки і аналізу. Класифікація – це науковий метод дослідження природи об'єктів та явищ із використанням визначених правил щодо їх систематизації [1].

Враховуючи ту обставину, що розслідування домашнього насилля загалом і, зокрема, кримінальних правопорушень, пов'язаних із домашнім насиллям є відносно новим видом злочинної діяльності, відповідно малодослідженим і потребує детального та ґрунтового дослідження. Саме виявлення характерних ознак прояву злочинної діяльності, їх повторюваність, проведення аналізу спільних ознак особи злочинця: вікових, соціальних, професійних навичок тощо; визначення спільного у механізмі вчинення насилля та в утворенні слідової картини; встановлення причинно-наслідкових зв'язків та інших взаємозалежних ознак у суспільних відносинах, які виникають з приводу вчинення кримінальних правопорушень, пов'язаних із домашнім насиллям та діяльності правоохоронних органів під час досудового розслідуванні цих злочинів, дозволить створити дієву методіку розслідування зазначених кримінальних правопорушень.

У криміналістиці класифікація злочинів ґрунтується на поєднанні кримінально-правових і криміналістичних критеріїв. В основі такої класифікації, зокрема за класами, групами,

підгрупами, видами та різновидами, передусім мають бути кримінально-правові ознаки. Загалом у криміналістиці розглядають два основні види класифікації: родову (за групами злочинів, об'єднаних однією главою Кримінального кодексу (КК) України) та видову, яку використовують у криміналістиці як основну ознаку під час розробки окремих криміналістичних методик [2, с. 33].

Проблеми побудови загальної системи криміналістичної класифікації злочинів у методиці розслідування привертала увагу багатьох вчених-криміналістів. Дослідження питань криміналістичної класифікації злочинів знайшло відображення у наукових публікаціях Р. С. Белкіна, О. Н. Васильєва, І. О. Возгриня, І. Ф. Герасимова, С. О. Голунського, О. Н. Колесніченка, В. О. Коновалової, Г. А. Матусовського, В. О. Образцова, Б. М. Шавера, В. Ю. Шепітька, І. М. Якімова та ін. Проте спостерігаються різні підходи до підстав класифікації, назв класифікаційних груп, а також розробки криміналістичних методик розслідування окремих видів злочинів. Ця проблематика різними авторами досліджувалась по-різному і, відповідно, дослідження відрізнялись за змістом і результатами [3].

Відомі вчені-криміналісти Р. С. Белкін і А. І. Вінберг вирізняють такі різновиди криміналістичних класифікацій: 1) класифікація осіб; 2) класифікація предметів; 3) класифікація властивостей і ознак; 4) класифікація дій та процесів; 5) логіко-криміналістичні класифікації [4, с. 52–65]. Різновидом класифікації дій і процесів є класифікація злочинів. Криміналістична класифікація злочинів є органічною складовою структури криміналістичної методики, адже без логічно обґрунтованої класифікації злочинів вибудувати систему окремих криміналістичних методик неможливо [5; 2, с. 34].

На думку О. М. Васильєва, М. П. Яблокова, класифікація злочинів у методиці розслідування повинна виходити не з кримінально-правової характеристики, а з криміналістичної – за способом учинення злочинів, функціонуванням доказів. Потрібно звернути увагу на те, що існуючі кримінально-правові класифікації злочинів не повною мірою відповідають потребам криміналістичної діяльності слідчого і відповідно не завжди достатньо їх для формування окремих методик розслідування злочинів. Відповідно поряд із кримінально-правовими класифікаціями злочинів повинні формуватися криміналістичні,

які дозволяють виділити безпосередньо криміналістичні підстави розподілу злочинів на види та різновиди. Такі класифікації оптимізуватимуть процес криміналістичної діяльності. При цьому варто враховувати, що криміналістична класифікація повинна формуватись разом із кримінально-правовою, кримінологічною класифікаціями, оскільки методики розслідування повинні бути гнучкими та пристосованими до ефективного вирішення завдань, які витікають із слідчих ситуацій [3].

Тому, з метою створення методики розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із домашнім насиллям буде доречним створити криміналістичну класифікацію зазначених правопорушень ґрунтуючись не лише на законодавчо закріпленій класифікації, що переважно ґрунтується на **формах протиправної діяльності**, а саме розподілі домашнього насильства на економічне, психологічне, сексуальне та фізичне, а й провести класифікацію із врахуванням **особливостей взаємозв'язку суб'єктів насилля**, тобто між ким воно відбувається: подружжя, батьки і діти, діти однієї родини, діти і батьки похилого віку, опікуни і підопічні, інші члени родини; **за особою злочинця; за особою потерпілого; за мотивом здійснення насилля**: гендерно обумовлене насилля, отримання матеріальної вигоди (отримання спадщини, нерухомого та рухомого майна, культурних цінностей, нажива від експлуатації тощо), позбутися не бажаного тягаря, труднощів життя (дитини або одного з членів сім'ї інваліда, вбивство новонародженої дитини тощо), сімейний кіднепінг; **за способом вчинення такого насилля** (використання певної зброї, доведення до самогубства, отруєння, не надання допомоги тощо).

Список використаних джерел

1. Порівняння класифікації та типологізації. Інформатика (google.com). URL: [http:// sites.google.com/site/programuvannapaskal/metodicna-skarbnicka/porivnanna-klasifikacii-e-ta-tipologizacii-e](http://sites.google.com/site/programuvannapaskal/metodicna-skarbnicka/porivnanna-klasifikacii-e-ta-tipologizacii-e).

2. Запотоцький А. П. Криміналістична класифікація злочинів у сфері будівництва. LAW MAGAZINE OF NATIONAL ACADEMY OF INTERNAL AFFAIRS. 2016. № 1 (11). С. 32–41.

3. Сова Ю. З. Поняття та види криміналістичної класифікації злочинів. Сайт Smekni.com. URL:

<http://smekni.com/a/36282-2/ponyattya-ta-vidi-kriminalstichno-klasifikats-zlochinyv-2/>.

4. Белкин Р. С., Винберг А. И. Криминалистика и доказывание (методологические проблемы). М. : Юрид. лит., 1969. 216 с.

5. Щур Б. В. Криміналістична класифікація злочинів: співвідношення із суміжними поняттями. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2010. № 2. С. 337–344.

Біда Д. В.,

здобувач вищої освіти бакалавра
навчально-наукового інституту № 3
Національної академії внутрішніх
справ

Науковий керівник:

старший науковий співробітник
наукової лабораторії з проблем
превентивної діяльності та запобігання
корупції навчально-наукового
інституту № 3 Національної академії
внутрішніх справ ***Федоровська Н. В.***

НАСЛІДКИ ПСИХОЛОГІЧНОГО НАСИЛЬСТВА

В наш час в суспільстві, коли чується термін «насильство» більшість чомусь думає саме про фізичне завдання шкоди, однак варто пам'ятати що насильство буває також сексуальне, економічне та психологічне. Також сформувався стереотип що психологічне насильство має не такі важкі наслідки як наприклад фізичне чи будь-яке інше, однак я не зовсім згоден. Якщо фізичне насильство завдає травми та може призвести до смерті, то психологічне залишає душевні травми, які дуже важко вилікувати, та поступово вбиває людину зсередини, що призводить до повільної смерті якщо з цим не боротись.

Перш ніж розглядати наслідки психологічного насильства, необхідно зрозуміти значення даного терміну, так за Законом України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» зазначено, що психологічне насильство – це форма домашнього насильства, що включає словесні образи, погрози, у тому числі щодо третіх осіб, приниження, переслідування,